

2. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III.
3. Піддубна М. В. Воєнні злочини в кримінальному праві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 40. Т. 2. С. 98–101.
4. Радіо Свобода. «Тисячі нових справ про воєнні злочини». Що за рік вдалося зробити у досягненні справедливості?; 27.12.2023 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/voynenni-zlochyny-rik-dosyahnenni-spravedlyvosti/32749456.html>
5. Інтерфакс-Україна. МВС України: Ідентифіковано понад 232 тисячі воєнних злочинців і зрадників; 03.08.2023 р. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/926764.html>
6. LB.ua. Як документувати воєнні злочини, аби не зашкодити слідству. Блог Коаліції «Україна. П'ята ранку», 18.08.2023 р. URL: https://lb.ua/blog/koalitsiia_ua5am/570644_yak_dokumentuvati_voynenni_zlochiny_abi.html

*Гуменюк Діана Анатоліївна,
курсант Харківського національного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Горбач Наталія Львівна,
старший викладач кафедри мовної
підготовки Харківського
національного університету
внутрішніх справ*

ВІД ТЕОРІЇ ДО БОЮ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ СИЛ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Основним актом, що визначає правові засади діяльності та підготовки поліцейських, є Закон України «Про Національну поліцію». У контексті професійної підготовки особливе значення мають положення ст. 49–52 цього Закону, які закріплюють систему професійного навчання поліцейських, зокрема первинну підготовку, підвищення кваліфікації, спеціалізацію та службову підготовку. Законодавець прямо визначає, що підготовка має бути безперервною, що узгоджується із сучасною концепцією *lifelong learning*. Однак на практиці реалізація цього принципу є обмеженою через недостатню кількість програм перепідготовки та формальний характер підвищення

кваліфікації. Таким чином, існує розрив між нормативною моделлю безперервного навчання та фактичним станом її реалізації.

Важливим елементом правового регулювання є Закон України «Про вищу освіту», який визначає загальні стандарти освітньої діяльності, у тому числі для закладів зі специфічними умовами навчання системи МВС. Аналіз цього закону свідчить, що він орієнтований на академічну модель освіти, з акцентом на освітні ступені, стандарти та акредитацію програм. Водночас специфіка підготовки поліцейських, особливо в умовах воєнного стану, потребує більш гнучких, практикоорієнтованих механізмів, які не завжди узгоджуються з класичними академічними вимогами. Це створює нормативну колізію між освітніми стандартами та потребами сектору безпеки.

Окрему роль у регулюванні підготовки відіграють підзаконні акти Міністерства внутрішніх справ України, зокрема накази щодо організації службової підготовки. Такі акти деталізують структуру навчального процесу, визначають види підготовки (фізична, вогнева, тактична, спеціальна), порядок їх проведення та оцінювання. Проте аналіз цих актів свідчить про їхню орієнтацію на мирний час, що виявляється у недостатній регламентації дій поліцейських у бойових або наближених до бойових умовах. Наприклад, питання взаємодії з військовими підрозділами або дій у зоні бойових дій часто залишаються поза межами чіткої нормативної деталізації [1].

Суттєве значення для підготовки кадрів має Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [2]. Він розширює повноваження правоохоронних органів, зокрема щодо обмеження прав і свобод, запровадження комендантської години, перевірки документів, забезпечення евакуаційних заходів. Це, своєю чергою, вимагає від поліцейських глибокого розуміння меж своїх повноважень та принципу пропорційності. Проте закон не містить прямих положень щодо адаптації системи підготовки кадрів до умов воєнного стану, що створює прогалину у правовому регулюванні. Фактично питання модернізації навчання вирішуються на рівні відомчих актів, що знижує їхню системність і стабільність.

У контексті кримінально-правової підготовки важливу роль відіграють положення Кримінального кодексу України [3] та Кримінального процесуального кодексу України [4]. Зокрема, у зв'язку з війною значно зросла кількість правопорушень, пов'язаних із воєнними злочинами, колабораційною діяльністю (ст. 111-1 КК України), пособництвом державі-агресору (ст. 111-2 КК України). Це

потребує спеціалізованої підготовки поліцейських у сфері документування таких злочинів, збору доказів відповідно до стандартів міжнародного кримінального права. Водночас навчальні програми не завжди встигають оперативного адаптуватися до змін у кримінальному законодавстві, що негативно впливає на якість розслідування.

Значний вплив на підготовку кадрів має міжнародно-правовий компонент. Україна є стороною ключових міжнародних договорів у сфері прав людини, зокрема Європейська конвенція з прав людини, практика якої формується Європейський суд з прав людини. Відповідно до ст. 9 Конституції України ці договори є частиною національного законодавства. Це означає, що підготовка поліцейських повинна передбачати не лише знання національного права, а й розуміння стандартів ЄСПЛ, зокрема щодо заборони катувань, права на свободу та особисту недоторканність, права на справедливий суд. Недостатня інтеграція цих стандартів у навчальні програми створює ризики порушення прав людини у практичній діяльності поліції. Окремо слід звернути увагу на законодавство у сфері кібербезпеки, зокрема Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України». Він визначає необхідність підготовки фахівців у сфері протидії кіберзагрозам, однак не встановлює конкретних механізмів інтеграції цих вимог у систему підготовки поліцейських. У результаті формування кіберкомпетенцій часто здійснюється фрагментарно, без єдиної державної стратегії [5, с. 122].

Сучасний стан модернізації підготовки кадрів Національної поліції України у 2022–2026 рр. має чітко виражений практикоорієнтований і воєнно-адаптивний характер: у системі службової підготовки суттєво збільшено частку тактичних занять (до 40–50 % навчального часу), впроваджено обов'язкові тренування з дій під час обстрілів, евакуації населення, роботи на блокпостах та фільтраційних заходів, а також алгоритми документування воєнних злочинів відповідно до вимог Женевських конвенцій [6, с. 145]. У навчальних центрах МВС запроваджено короткострокові інтенсивні курси (2–4 тижні) для швидкої перепідготовки поліцейських до служби в прифронтових регіонах, включаючи домедичну допомогу (ТССС), поводження зі зброєю в умовах бою та взаємодію з підрозділами Збройних Сил України. Крім того, введено обов'язкові модулі з кібербезпеки та OSINT-аналізу, а також практичні заняття з використанням дронів для моніторингу ситуації. Разом із цим, модернізація залишається частково фрагментарною: лише близько 60–

65 % підрозділів повною мірою охоплені оновленими програмами, відсутня єдина цифрова платформа навчання, а нормативне закріплення нових стандартів підготовки досі переважно здійснюється на рівні відомчих наказів, що знижує стабільність і уніфікованість реформ [7, с. 110].

Отже, аналіз законодавства свідчить, що нормативна база підготовки кадрів поліції в Україні є достатньо розвиненою, проте має низку системних недоліків: фрагментарність регулювання, орієнтація на мирний час, відставання від реальних викликів війни та недостатня інтеграція міжнародних стандартів. Для подолання цих проблем необхідно на законодавчому рівні закріпити нову модель підготовки кадрів, яка б враховувала умови воєнного стану, цифровізацію безпеки та європейські стандарти прав людини.

Список використаних джерел

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 лип. 2015 р. № 580-VIII (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI (зі змін. і допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
5. Колобов В. О., Лоцкін Т. І. Система військової освіти у країнах НАТО: перспективи впровадження у військових навчальних закладах України. *Редакційна колегія*. 2025. С. 121–123.
6. Рудаков С. В. Базова загальновійськова підготовка як складова забезпечення мобілізаційного ресурсу. Національна академія Національної гвардії України, 2025. С. 144–148.
7. Чернявський О. Організаційно-педагогічне забезпечення компетентісно орієнтованої підготовки офіцерів: досвід країн НАТО та рекомендації для України. *Comparative Professional Pedagogy*. 15.2. 2025. С. 94–111.